

Çıplak Elli Kahraman • Giorgos Panagiotakis

Türkçesi: Fulya Aktüre • Genç Kitaplar • Roman • 200 sayfa • Önerilen sınıflar: 6, 7, 8 ve Lise
KİŞİSEL GELİŞİM • SOSYAL İLİŞKİLER • HAKLAR • İLETİŞİM
futbol • Brezilya • favela • şiddet • rekabet • dayanışma • yetenek • ön yargı • takım ruhu • kazanmak-
kaybetmek • kaleci • yoksulluk • Pelé • Moacir Barbosa • eşitlik

Çağdaş Yunan edebiyatının ödüllü yazarlarından **Giorgos Panagiotakis**, Türkçe'deki ilk romanında okurunu, Brezilya'nın en büyük kentlerinden Rio'nun bir gecekondu mahallesine, daracık sokakları ve yokuşlarıyla bir "favela"ya konuk ediyor. Yoksulluğun, tehlikenin kol gezdiği bu derme çatma, kalabalık mahallede bir grup genç, futbol tutkuları sayesinde kadere meydan okuyor. Sıradanlaşmış kötülüğe karşı direnişin, sevginin romanı.

Rio'nun yoksullar mahallesinde büyükannesiyle yaşayan Paulo'nun en büyük tutkusu futboldur. Pisote, Loco, güzel Fabiana ve diğerleriyle birlikte, moloz dolu arsada top peşinde koşarken, yıldız bir oyuncu olma hayali kurar. Mahallenin "sahibi" geçinen İmortal'ın bile dikkatini çeker. Ancak yasadışı işler çeviren bu adam, şikeli maçlar, sahte menajerler, hayali yetenek avcılarıyla gençleri karanlık işlerinde kullanmaktadır. Canları pahasına yoksulluktan kurtulmaya çabalayan gençlere, lanetlenmiş eski bir kaleci el uzatır...

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- Roman başlarken Tigre'nin anlattığı mahalle yaşamıyla ilgili neler dikkat çekiyor? Favelada büyümek ne anlama geliyor? Favelanın roman kurgusu değil gerçek hayat olması okuru nasıl hissettiriyor?
- 2- Tigre'nin babaannesiyle ilişkisini irdileyin. Babaanne karakteri nasıl çizilmiş? Onca yoksulluğuna rağmen babaannenin erdemli bir kişi olduğunu hangi tutum ve davranışlarından anlıyoruz?
- 3- Futbol, Tigre ve takımdaki diğer oyuncular için ne anlama geliyor? Tigre'nin favelasında takım arkadaşları arasında paylaşılan duygular neler? Takım olarak kalmalarını sağlayan etkenler neler? Aralarında rekabet ve dayanışma ikileminden hangisi ağır basıyor?
- 4- Neden herkes Moacir Barbosa'dan nefret ediyor? Tigre'nin bu nefreti paylaşmıyor olmasını neye bağlamak gerekir? Bir şanssızlık nedeniyle birini ömür boyu yaftalamak hangi toplumlara özgü bir tutum olabilir?
- 5- Bütün sefaletin, yoksulluğun içinde İmortal'ın sözde nezaketi, gençlerin gözündeki "iyi adam" algısı nasıl açıklanmalı? Yoksul sınıflar neden adaletsiz paylaşımı sorgulamak yerine, güçlülerin zenginliği hak ettiklerini düşünür?
- 6- Fabiana'nın, abisinin ölümüne neden olan İmortal'a bakışı psikolojik açıdan nasıl değerlendirilmeli? Nasıl oluyor da kendi de abisinin ölümüne neden olan adam için çalışıyor?
- 7- Rio de Janeiro'da, favelada yaşayanlarla favela dışından olanlar arasındaki sosyolojik, kültürel ve ekonomik uçurumlar için yazar ne gibi örnekler vermiş? Bu kopuk ilişkiler ve sosyal uçurumlar Brezilya'dan başka hangi ülkelerde görülüyor? Ülkemizde var mı?
- 8- Futbol bir takım oyunu olduğuna göre, Dünya Şampiyonluğu'nu kaçırmamanın bedeli neden Moacir Barbosa'ya yıkılıyor? Spor karşılaşmalarının kitleler üzerindeki etkileri neye göre değişir? Örneğin, siz önemli bir maçta yenildi diye tuttuğunuz takımın otobüsünü taşlar mısınız ya da taşlanmasını haklı bulur musunuz?
- 9- Sizce Tigre, şikeli maçta İmortal'ın istediği beş golü yemeden başka bir şey yapabilir miydi? Maçlar devam ettikçe Tigre'nin büyükannesinin koşturmalarına, Zico'nun öldürülmesine, hileli maçta duyarsızlaşmasını içindeki kötülüğün ortaya çıkmasına mı bağlanmalı?

- 10- Tigre'nin, "İyilerle kötülerini ayıran duvar o kadar da yüksek değil. Aslına bakılırsa öyle bir duvar yok bile..." düşüncesine katılıyor musunuz? Örneklerle açıklayın. Yetenek her kişiyi iyiler-kötüler ya da yoksulluk-varsıllık arasındaki uçurumdan çıkartabilir mi?
- 11- Pisote, Tigre için ne kadar güvenilir? Mauser'e karşı Tigre ve Fabiana'yı koruması bu güvenin göstergesi olabilir mi? Pisote'nin, Mauser'e karşı ahmak rolü yapması strateji mi, korku mu? Kişilik özelliklerini düşünerek açıklayın.
- 12- Maçı kaybetme olasılıkları yüksek olduğu halde Moacir Barbosa'nın İmortal ile iddialaşmasının mantığı nedir? Sizce maçı Esperanzalıları kaybetseydi neler yaşanacaktı? Moacir Barbosa olmasa Esperanzalıları'nın kazanması ya da kaybetmesi neyi değiştirecekti?
- 13- Yazar kitabın sonundaki notta şöyle diyor: "Dünyanın, yoksulluk ve eşitsizliğin yaygın olduğu pek çok yerinde çocuklar, benzer çıkmazlarla karşı karşıya. Bu çocukların bir kısmı, sandığımızdan çok daha yakınımızda yaşıyor." Kendi ülkemizde, kentimizde bu türden çıkmazlarla boğuşan çocuklara örnek verir misiniz? Bu gerçeklerin kaynağı ne, sorumluları kimler?
- 14- Sizce bu roman bir futbol güzellemesi mi yoksa dikkati gençlikle ilgili temel konulara mı çekiyor; açıklayın. Yazar futbolu bir araç olarak mı, amaç olarak mı kullanmış?

YARATICI ETKİNLİKLER...

Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- **Video:** Romanın da ortaya koyduğu bir gerçeklik olarak, "Bütün dünyada basketbol, voleybol, yüzme, tenis, atletizm ya da başka sporlar değil de neden futbol kitleleri en çok etkileyen spor dalı?" sorusuna sınıfça cevaplar arayın. Akıllı telefonla video kayıt yapacak gönüllü 3 öğrenci belirleyin. Biri videoya çekilecekleri sırayla organize etsin, biri çekimleri yapsın, biri de videoların montajı ve kurgusunda çalışsın. Okuldaki öğrenciler, eğitimciler, hatta velilerle okul bahçesinde, sınıfta, kantinde vb. özel çekimler yapılarak görüşleri alınsın. Sonuçta ortaya çıkacak 7-8 dakikalık videoyu derseniz sınıfın ya da okulun dijital kanallarında paylaşın ve etkileşime açın.
- **Gezi:** İnternetteki görsellerden yararlanarak, romanın geçtiği Brezilya, Rio de Janeiro ve favelalara sanal geziler yapın. Tarihi, turistik mekânları, doğal alanları, kültürel ayrıntıları ve yaşamsal dokuda romanda anlatılan derin sınıfsal farklılıkları görmeye çalışın.
- **Çalıştay:** Öğrenciler 4-5 kişilik gruplara ayırın. Gruplar önce, "Yetenek başarının temeli, başarı yoksulluktan çıkışın anahtarı mıdır?" sorusunun yanıtlarını kendi içlerinde tartışarak arasın. Yanıtlar için Tigre ve Barbosa'nın deneyimlerinden yararlanabilirler. Sonuçlarını raporlasınlar. İkinci aşamada, bireysel ve kitlesel yoksulluktan çıkış için önerilerini hazırlasınlar. Ekonomik, siyasi, sosyolojik, psikolojik boyutlarıyla çalışılacak yoksulluk olgusu için pratik önerilerle ortak bir liste oluşturun ve okulun sosyal medya ortamında tartışmaya açın.
- **Röportaj:** Öğrenciler ikililer halinde gruplaşsınlar. İkililer okul içinde ve dışında en az 5 kişiyle şu sorularla röportajlar yapsın: 1- Sizce iyi nedir, kötü nedir? 2- Bir iyilik bir de kötülük örneği veriniz? 3- İyi-kötü neye, kime göre belirlenir? 4- İyi biri kötülük yaparsa kötü olur mu? 5- Karşı tarafın istemediği bir şeyi "senin iyiliğin için" diyerek yapmak iyilik midir? Grupların topladığı yanıtlar hep birlikte işlenerek sonuçlar okul yayınlarında ilan edilsin.
- **Sosyal sorumluluk projesi:** Sınıf gruplara ayrılınsın. Her grup, toplumsal bir sorun olan şiddet olgusunu başka bir yönüyle ele alsın. Sınıfsal, kültürel ve sosyal temellerini, yaygın şiddet eğiliminin nedenlerini, yasaların ve yürütmenin konuya yaklaşımını, günlük yaşamda şiddet gibi görülmeyen şiddeti, fiziki-psikolojik şiddet ayrımını, mücadele yöntemlerini araştırın. Kısa ve uzun vadede konuyla ilgili alınabilecek pratik önlemleri çıkarın. Sonuçlarınızı ve önerilerinizi kısa bildiriler halinde okulda yaygınlaştırın. Önerilerinizi ilgili STK'lara iletin.
- **Afiş:** Öğrenciler 3 kişilik gruplara ayrılınsın. Her grup kazanmak-kaybetmek ya da yetenek-başarı ikilemlerinden birini, resim, fotoğraf, şiir, slogan, grafik, şekil, desen, obje vb. kullanarak işleyen bir afiş

çalışması hazırlasın. Afişler için karton, fon kâğıdı, tahta gibi malzemeler kullanılabilir. Temaların mecazi ya da sembolik anlatımlarla, yaratıcı yöntem ve malzemelerle sıra dışı biçimde işlendiği bu afişler okulda sergilensin.

- **Tartışma:** Romanda yetenekli Fabiana'nın cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle takıma alınmamasından esinlenerek günümüzdeki toplumsal cinsiyet eşitliği algısının ve bu algının sınıfsal, sosyal, geleneksel temellerinin tartışıldığı kapsamlı bir beyin fırtınası gerçekleştirin. Birkaç turda yapılacak tartışmaların sonunda ortaya çıkan görüşleri, sosyal medyada paylaşarak konunun daha geniş gruplarca gündeme alınmasını sağlayın.
- **Canlandırma:** Sınıfça "şiddeti" mahkemeye verin ve kurgulayacağınız bir duruşmada yargılayın. Savcısı, hâkimi, avukatları, jürisi, tanıklarıyla öğrencilerden bir mahkeme heyeti kurun. Sanık konumundaki "şiddet" kavramını bir öğrencinin temsil ettiği bu mahkemeyle neden olduğu olaylar, acı ve mağduriyet örnekleri üzerinden yargılayın. Yargılamada sadece fiziki değil, aynı zamanda psikolojik şiddetin de davaya dahil edilmesi çok önemli. Davayı kayıt altına almak, tarafların itirazlarını çürütmek için iyi bir yöntem olabilir. Bu mahkeme bir gösteri olarak okulla paylaşılabilir.
- **Sunum:** Sınıfta gerekli sayıda gruplar oluşturulsun. Her grup; Brezilya, Pele, Muacir Barbosa, futbol konularından birini seçerek araştırsın. Gruplar kendi içlerinde yaptıkları hazırlığın sonucunu fotoğraf, video, haber, yazı, karikatür gibi malzemelerle zenginleştirerek sunum halinde diğerleriyle paylaşsın. Ayrıntılı sunumları soru-cevap yöntemiyle irdeleyin, birlikte tartışın.
- **Atölye:** Sınıfça romanda sıkça karşımıza çıkan şike-hile kavramlarını, iki kavramın bağlantısını irdeleyin. Bu iki kavramın hangi alanlarda yaygın olduğunu, vicdani ve ahlaki yönlerini örnekler üzerinden açıklayın. Bu kavramların toplumlarda kök salması ve doğallaştırılmasının nedenlerini ve mücadele yöntemlerini masaya yatırın. Somut örneklerle desteklenecek bu atölye çalışması konuyla ilgili farkındalık yaratacak kapsamda düşünülmeli. Sonuçlarla ilgili rapor hazırlayıp okul içinde yaygınlaştırın.